

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Philippica IX

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

debilis, primus veniebat in curiam. Hujus industriam maxime equidem vellem, ut imitarentur ei, quos oportebat: secundo autem loco, ne alterius labori circulerent. Etenim, P. C. cum in spem libertatis semper sexennio simus ingressi, diutiusque servitutem perpeffi, quam captivi frangi, & diligentes solent, quas vigilias, quas sollicitudines, quos labores, liberandi populi Rom. causa recusare debemus? Equidem P. C. quamquam hoc honore usi, togati esse solent, cum est in sagis civitas: statui tamen, à vobis, ceterisque civibus in tanta atrocitate temporis, tantaque perturbatione populi Rom. non differre vestitu. Non enim ita gerimus nos hoc bello consulares, ut *aquo animo* populus Rom. visurus sit nostri honoris insignia: cum patrum è nobis ita timidi sint, ut omnium ei populi Rom. beneficiorum memoria abjecerint: partim ita à rep. averfi, ut huic se hosti favere præ se ferant: legatos nostros ab Antonio despectos esse, & irrisos facile patiantur: legatum Antonii sublevatum velint. huic enim reditum ad

Antonium prohiberi negabant oportere, & in eodem excipiendo sententiam meam corripiebant. quibus geram morem. Redeat ad imperatorem suum Varius, sed ea lege, ne umquam Romanus revertatur. ceteris autem, si errorem suum depofuerint, & cum rep. in gratiam redierint, veniam, & impunitatem dandam puto. Quas ob res ita cenfeo: Eorum, qui cum M. Antonio sunt, qui ab armis discesserint, & aut ad Panfam, aut ad Hirium, consulares, aut ad Decium Brutum, imperatorem eos designatum, aut ad C. Casarem pro pratore, 2 ante idus Martias primas adierint, iis fraudi ne sit, quod cum M. Antonio fuerint. si quis eorum, qui cum M. Antonio sunt, fecerit, 3 quod honore, præmiove dignum esse videatur; uti C. Panfa, A. Hirius, coss. alter, ambove, si eis videbitur, de ejus honore, præmiove, primo quoque die ad senatum referant. Si quis post hoc S. C. ad Antonium profectus fuerit, præter L. Varium, senatum existimaturum cum *contra rempubl. secisse*.

1. Et cum repub. in gratiam, &c. Sic & Pal. sec. uti est in Manut. & Lamb. prius cuss, & in repub. gratiam, &c.

2. Ante idus Martias primas. Vox ultima addita ex mss. Foetarii, existabatque item in Pal. sec.

3. Quod honore præmiove dignum esse videtur, &c. Marcatus sum ita à Man. & Lamb. opinione esse à mss. libris. nam vulgata mss. adspiciunt quod honore præmiove quia dignum esse videtur.

M. TVLLII CICERONIS

IN

M. ANTONIUM

PHILIPPICA NONA.

ORATIO QUINQVAGESIMA PRIMA.

SYNOPSIS.

Servio Sulpicio, quod legatus ad Antonium, ibidem mortuus fuerit, statuam pone idam esse suades.

VELLEM, dii immortales fecissent, P. C. ut vivo potius Ser. Sulpicio gratias ageremus, quam mortuo honores quereremus. Nec verò dubito, quin, si ille vir legationem renuntiare potuisset, reditus ejus & nobis gratus fuerit, & rei publicæ salutaris futurus: non quo L. Philippo, & L. Pisoni aut studium, aut cura defuerit in tanto officio, tantoque munere: sed cum Ser. Sulpicius 1 atque illis antereit, sapientia omnibus, 2 subito ereptus è causa, totam legationem orbam, & debilitatam reliquit. Quod si cuiquam justus honos habitus est in morte legato, in nullo justior, quam in Ser. Sulpicio, reperietur. Ceteri, qui in legatione mortem obierunt, ad incertum vitæ periculum, sine ullo mortis metu profecti sunt: Ser. Sulpicius cum aliqua perveniendi ad M. Antonium spe profectus est, nulla reverendi, qui cum ita affectus esset, ut, si ad gravem valitudinem labor vitæ accessisset, sibi ipse diffideret, non recusare posset, experiretur. Itaque non illum vis hiemis, non nives, non longitudo itineris, non asperitas viarum, non morbus ingravescens retardavit: cumque jam ad con-

gressum, colloquiumque ejus pervenisset, ad quem erat missus: in ipsa cura, & meditatione obeundi sui muneris excessit è vita. Ut igitur alia, sic hoc, C. Panfa, præclarè, quod nos ad ornandum Ser. Sulpicium cohortatus es, & ipse multa copiosè de illius laude dixisti quibus à te dictis, nihil præter sententiam dicerem, nisi P. Servilio respondendum putarem, qui hanc honorem statue nemini tribuendum censuit, nisi qui ferro esset in legatione interfectus. Ego autem, P. C. sic interpretor sensit majores nostros, ut causam mortis censuerint, non genus esse querendum. Etenim cui legatio ipsa morti fuisset, ejus monumentum exaltare voluerunt, ut in bellis periculosis obirent homines legationis munus audacius. Non igitur exempla majorum querenda, sed *consilium* est eorum, à quo ipsa exempla nata sunt, explicandum. Lartes Tolumnus, rex Vejentum, quatuor legatos populi Rom. Fidenis interemit: quorum statua in Rostris steterunt usque ad nostram memoriam. *justus honos*, iis enim majores nostri, qui ob temp. mortem obierant, pro brevi vita diuturnam memoriam reddiderunt. Cn. Octavii, clari, & magni viri: qui primus in eam familiam, quæ postea viris fortissimis floruit, attulit consularum, statuam videmus in Rostris, nemo tum *novitiam*

1. Tute illis antereit, sapientia omnibus. Manutii introdoxerant, & sat. illis aut sup. omnes. sed in vicis libris nostris & prisca editione.

2. Subito ereptus è causâ. Illud è causa nunc primum accedit publicis editionibus, à quoque fuit quod id è mss. suis eruent procraticque Ferrarius neque alter Pal. sec.

*indebat: nemo virtutem non honorabat. At ea fuit legatio Octavii, in qua periculi suspicio non subesset. Nam, cum esset missus à senatu ad animos regum perspicandos, liberorumque populorum, maximeque, ut ne potem Antiochi regis, ejus, qui cum majoribus nostris bellum gesserat, classis habere, elephantos alere prohiberet: Laodicez in Gymnasio à quodam Leptine est interfectus. Reddita est ei tum à majoribus statua pro vita: quæ multos per annos progeniem ejus honestaret, nunc ad tantæ familiæ memoriam sola reitaret. Atqui & huic, & Tullo Cludio, & L. Roselo, & Sp. Antio. & C. Fultimo, qui à Vejentium rege cæsi sunt, non sanguis, qui profusus est in morte, sed ipsa mors ob reimp. obita, honori fuit. Itaque, P. C. si Ser. Sulpicio casus mortem attulisset, dolorem quidem tanto reip. vulneret: mortem vero ejus non monumentis, sed luctu publico esse honorandam putarem. nunc autem quis dubitat, quin ei vitam abstulerit ipsa legatio? tecum enim ille mortem extulit: quam, si nobiscum remanisset, sua cura, optimi filii, fidelissimæ conjugis diligentia, vitæ potuisset. At ille, cum videret, si veltz auctoritati non paruisset, dissimilem se futurum sui, si paruisset, munus sibi illud pro rep. susceptum, vitæ finem allaturum: maluit in maximo reip. discrimine, mori, quam minus, quam potuisset, videri reip. profuisse. Multis illi in urbibus, quæ iter faciebat, reficiendi se, & curandi potestas fuit. ade rat & hospitium in vitatio liberalis pro dignitate summi viri, & eorum hortatio, qui unâ erant missi, ad requiescendum, & vitæ suæ consulendum. At ille properans, festinansq. mandata nostra conficere cupiens, in hac constantia, morbo adversante, perseveravit. Cujus cum adventu maximè perturbatus esset Antonius, quòd ea, quæ sibi jussu nostro decurrerent, auctoritate erant, & sententia Ser. Sulpicii constituta: declaravit, quàm odisset senatum, cum auctorem senatus existimatum, & atque insolenter tulit. Non igitur magis Octavium Leptines, nec Vejentium rex, eos, quos modò nominavi, quàm Ser. Sulpicium occidit Antonius. — *is enim profecto mortem attulit, qui causa mortis fuit. Quocirca ad posteritatis etiam memoriam pertinere arbitror, existare, quod fuerit de hoc bello judicium senatus. erit enim statua ipsa testis, bellum tam grave fuisse, ut legati interitus, honoris memoriam consecutus sit. Quòd si excitationem Ser. Sulpicii, P. C. legationis obeuntæ recordari volueritis, nulla dubitatio relinquatur, 2 quin honores mortui, qui vivo injuriam fecimus, iarciamus. Vos enim, patres conscripti (grave dictum est, sed dicendum tamen) vos, inquam, Ser. Sulpicium vitæ privatis, quem cum videretis se magis morbo, quam oratione, excutentem, non vos quidem crudeles fuistis. (quid enim minus in hunc ordinem convenit?) sed, cum speraretis nihil esse, quod non illius auctoritate, & sapientia effici posset, vehementius excusationi obstitistis: atque eum, qui semper vestrum consensum, gravissimum judicavisset, de sententia dejecistis. Ut verò Paniz consulis accessi: cohortatio gravior, quàm aures Ser. Sulpicii ferre didicissent, tum verò denique filium, meque seduxit, atque ita locutus est, ut auctoritate vestram vitæ suæ se diceret anteferre, ejus nos virtutem admirati, non ausi sumus ejus adversari voluntati. movebatur singulari pietate filius: non multum ejus perturbationi meus dolor concedebat: sed uterque nostrum cedere cogebatur magnitudini animi, orationisq. gravitati: cum quidem ille maxima laude, & gratulatione omnium vestrum pollicitus est, se quod velle, esse facturum, neque ejus sententiæ periculum vitaturum, ejus**

ipse auctor fuisset, quem exsequi mandata vestra properantem, manè postridie profectus sumus, qui quidem discedens, mecum ita locutus est, ut ejus oratio, OMEN PATRIBUS videretur. Reddite igitur, P. C. ei vitam, cui ademistis. vita enim mortuorum in memoria vivorum est posita, perficitur, ut is, quem vos ad mortem inscii misistis, immortalitatem habeat à vobis, cui si statum in Rostris decreto vestro statueritis, nulla ejus legationem posteritatis inobscurebit oblivio. Nam reliqua Ser. Sulpicii vita multis erit, præclarisque monumentis ad omnem memoriam commendata. temper illius gravitatem, constantiam, fidem, præstantiam, in republica tuenda curam atque prudentiam, omnium mortalium fama celebrabit. Nec verò silebitur admirabilis quædam, & incredibilis, & pænè divina ejus in legibus interpretandis, æquitate explicanda, scientia. Omnes, ex omni ætate, qui in hac civitate intelligentiam juris habuerunt, si unum in locum conferantur, cum Ser. Sulpicio non sunt comparandi. Neque enim ille magis juris consultus, quàm justitia fuit. Itaque quæ proficiscerantur à legibus, & à jure civili; semper ad facilitatem, æquitatemque referebat: neque constituere litium actiones malebat, quàm controversias tollere. Ergo hoc statua monumento non eget: habet alia majora. hæc enim statua, mortis honestæ testis erit: illa memoria vitæ gloriosæ: ut hoc magis monumentum grati senatus, quàm clarissimi viri, futurum sit. Multum etiam valuisse ad patris honorem pietas filii videbitur: qui quamquam afflictus luctu non adest, tamen sic animati esse debetis, ut ille si adesset, est autem ita affectus, ut nemo unquam unicus filii mortem magis doluerit, quàm ille mortis partis. Equidem etiam ad famam Ser. Sulpicii filii arbitror attinere, ut videatur honorem debitum patri præstitisse, quamquam nullum monumentum clarius Ser. Sulpicium reliquere potuerit, quàm effugam morum suorum, virtutis, constantiæ, pietatis, ingenii, filium, cujus luctus aut hoc honore vestro, aut nullo solatio levati potest. Mihi autem recordanti Ser. Sulpicii & multos in nostra familiaritate sermones gratior illi videtur, si qui est sensus in morte, ænea statua futura, & ea pedetris quàm inaurata equestris: qualis est L. Sulla prima statua. 4 mirificè enim Ser. Sulpicium majorum continentiam diligebat: hujus seculi insolentiam vituperabat. Ut igitur, si ipsum consulam, quid vellet, sic pedestrem ex ære statuam, tamquam ex ejus auctoritate, & voluntate, decerno: quæ quidem magnum civium dolorem, & desiderium, honore monumenti minuet, & leniet. Atque hanc meam sententiam, P. C. Servilii sententiæ probari necesse est: qui sepulchrum publicè decernendum Ser. Sulpicio censuit, statuam non censuit. Nam si mors legati sine cæde, atque ferro nullum honorem desiderat: cur decernit honorem sepultura: qui maximus haberi potest mortuo? Sin id tribuit Ser. Sulpicio, quod non est datum Cn. Octavio: cur, quod illi datum est, huic dandum esse non censet? Majores, quidem nostri statuas multis decreverunt: sepulcra paucis. sed statua intereunt tempestate, vi, vetustate; sepulcrorum autem sanctitas in ipso solo est: quod nulla vi moveri, neque deleri potest, atque, ut cetera existinguuntur, sic sepulcra sunt sanctiora vetustate. Augere igitur isto etiam honore is vir, cui nullus honor tribui non debuit potest. grati sumus in ejus morte decoranda, cui nullam jam aliam gratiam referre possumus, notetur etiam M. Antonii, nefarium bellum gerentis, scelerata audacia, his enim honoribus habitis Ser. Sulpicio, repudiatæ, rejectæque legationis ab Antonio, manebit testificatio

frimpi.

1. Et Tullo Cludio. Vide ne reponendum sit L. Julio, admonet Pighius nosser. l. 111. Fastorum. at Fulvius Ursinus in Cludio mallet Tito Claudio, nident nominatur apud Livium l. IV. Plinium lib. 111. c. 6.
2. Quin honore mortui. Ita Lamb. neque recedit Pall. se nonam pr. h. om. 111. mortui. quomodo & olim edit. recentiores enim secuti conjecturam Ferrazii, admiserunt, quin honore mortui.

3. Multos in nostra familiaritate sermones. Golicim. orz adscripsit, forean, pro nostra.

4. Mirificè enim Ser. Sulpicium majorum continentiam & ære. Sic hodie passim dicitur. patrum tamen ævo impressi, magnificè, quod & in m. s. nostris.

5. Vitæ

sempiterna. Quas ob res ita censeo. Cum Ser. Sulpicius, Q. F. Lemonia, Rufus, difficillimo reipubl. tempore, gravi, periculosoque morbo affectus, auctoritatem senatus, salutemque reipubl. vitæ suæ præposuerit, contraque vim, gravitatemque morbi contenderit, ut ad castra Antonii, quod senatus eum miserat, perveniret: isque, cum jam prope castra venisset, vi morbi oppressus, vitam amiserit in maximo reip. munere: ejusque *mors consensanea vita* fuerit, sanctissime, honestissimeque actæ, in qua sæpe magno usui reip. Ser. Sulpicius & privatus, & in magistratibus fuerit: cum talis vir, ob reipubl. in legatione mortem obierit: Senatui placere, Ser. Sulpicio statuas pedestrem aeneam, in Rostris ex hujus ordinis sententia statui, circumque eam statuas locum gladiatoribus, ludisque liberos, posterosque ejus quaque versus pedes quinq; habere, 2. quod *si ob reip.* mortem obierit, eamque causam in basi inscribi:

1. *Vitam amiserit in maximo reip. munere.* Manut. atque Lamb. vit. non maximo reip. tempore, & interpretatur hic, *difficillimo*. non placet, neque respondet libris nostris.

utique C. Panfa, A. Hirrius, consules, alter, ambove, si *et* videbitur, quæstoribus urbis imperent, ut eam basim, statuasque faciendam, & in rostris statuendam locent: quantique locaverint, tantam pecuniam redemptori solvendam, attribuendamque curent: eumque antea senatus auctoritatem in virorem fortium funeribus, ornamentisq; ostenderit; placere, eum quam amplissime supremo die suo esse ferri; & cum Ser. Sulpicius Q. F. Lemonia, Rufus, ita de rep. meritis sit, ut his ornamentis decorari debeat: Senatui censere, atque e rep. existimare, ædileis curuleis edicium, quod de funeribus habeant, Ser. Sulpicii, Q. F. Lemonia, Rufi, funeri mittere: utique locum sepulcro in campo Esquilino C. Panfa consul, seu quo alio in loco viderit, pedes triginta quoquò versus designet, quod Ser. Sulpicius inferatur. quod *sepulcrum*, ipsius, liberorum, posterorumque ejus sit: uti quod optimo jure sepulcrum publice datum est.

2. *Quod si ob reip. mortem obierit.* Scaliger noster in Eulebanti, ceteri immittendam copulam, quodque & necessaria est.

M. TULLII CICERONIS

IN

M. ANTONIUM

PHILIPPICA DECIMA.

ORATIO QUINQVAGESIMA SECUNDA.

SYNOPSIS.

Bruto adversus Antonium coactas copias Senatus consilio confirmandas esse suadet, adversus Caleni sententiam:

MAXIMAS tibi, Panfa, gratias, omnes & habere, & agere debemus: qui, cum hodierno die senatum te habiturum non arbitraremur: ut M. Bruti, præstantissimi civis, literas accepisti, ne minimam quidem moram interposuisti, quin quam primum maximo gaudio, & gratulatione fruereamur. Cum factum tuum gratum omnibus debet esse, tum verò oratio, qua, recitatis literis, usus es. declarasti enim, verum esse id, quod ego semper sensi, NEMINEM alterius, qui suæ confidetur, virtuti invidere. Itaque mihi, qui plurimis officiis sum cum Bruto, & maxima familiaritate conjunctus, minus multa de illo dicenda sunt. 1. quas enim mihi ipse pariter sumferam, eas præoccupavit oratio tua. Sed mihi, P. C. necessitatem attulit paullo plura dicendi, sententia ejus, qui rogatus est ante: à quo ita sæpe *disentio*, ut jam verear, ne, id quod minimè fieri debet, minvere amicitiam nostram videatur perpetua dissensio. Quæ est enim ista tua ratio, Calene? quæ mens? qui numquam post Kal. Jan. idem senseris, quod is, qui te sententiam primum rogat: cur numquam tam frequens senaxus fuit, ut unus aliquis tuam sententiam secutus sit? cur semper tui dissimi-

les defendis? cur, cum te & vita, & fortuna tua ad otium, & ad dignitatem inviter, ea probas, ea decernis, ea sentis, quæ sunt inimica & otio communi, & dignitati tuæ? Nam, ut superiora omitam, hoc certe, 2. quod mihi maximam admirationem movet, non tacebo. Quod est tibi cum Bruto bellum? cur eos, quos omnes patre venerari debemus, solus oppugnans? alterum circumfederi non moleste fers, alterum tua sententia spoliis iis copiis, quas ipse labore, & periculo ad reipublicam non ad suum præsidium, per se, nullo adjuvante, confecit? Quis est iste tuus sensus, quæ cogitatio, Brutos ut non probes, Antonios probes? quos omnes carissimos habent, tu oderis? quos acerbissime omnes oderunt, tu constantissime diligas? Amplissime tibi fortunæ sunt, summus honoris gradus, filius, ut & audio, & spero, *natus ad laudem*: cui cum reipubl. causa faveo, tum etiam tua. Quæro igitur, eum Brutine similem malis, an Antonii? Ac permitto, ut de tribus Antonii eligas, quem velis. 3. Dii meliora, inquit. 4. Cur igitur non eis faves? cur non eos laudas, quorum similem filium tuum esse vis? simul enim reip. consules, & propones illi exempla ad imitandum. Hoc verò, Q. Fusi, copiosius sine offensione nostræ amicitia, sic tecum, ut à

1. *Quas enim ipse mihi pariter sumferam.* Est hoc quidem in editis, sed Ferrarii miss. omnes, item nostris quas enim sententiam mihi ipse sumferam, quod non video cur non debeat quis præferre alteri.

2. *Quod mihi maximam admirationem movet.* Propendam magis in Hitto. & Pal. sec. item omnes Ferrarii scriptos, quod me maxima admiratione percutit.

3. *Dii meliora, inquit.* Ad hæc sumus P. Manutio & Lamb. nam nostri libri vulgatis secundas faciebant habebantque. D. Bruto meliora est inquit. factis damnavitque Ferrarius.

4. *Cur igitur non eis faves? cur non eos laudas, quorum similem filium tuum esse vis?* Non est in Pall. aut Hitto. cur non, ultimo loco positum. & poterat abesse. Ferrarius tamen malebat, sciret quis laudaret, & in quoque displicet.